

UN DESTIN POETIC ÎNTRE *PATIMA MUNTELUI* ȘI *MUNTELE PATIMII*: DUMITRU PRICOP

Când l-am întâlnit pentru prima oară și când l-am cunoscut pe Dumitru Pricop? Mă tot frământ să-mi amintesc și nu reușesc. În orice caz cred că întâlnirea cu el trebuie să se fi petrecut prin 1967-1968, când eu încă mai eram student în București, iar el – dacă nu cumva mă înșală memoria – urma aceleași cursuri, dar la fără frecvență. Și, prin urmare, ne vom fi întâlnit întruna din cele două „veniri” ale lui la examenele pe care era musai să le susțină la Facultatea de Limba și Literatura Română, la sediul acesteia din Capitală. E aproape sigur că mi-a făcut cunoștință cu el nimeni altul decât Gheorghe Istrate, poetul, conjudețeanul meu buzoian, cu care am avut impresia că Dumitru Pricop se cunoștea de când lumea. Știu că erau buni prieteni și buni prieteni au rămas până când, mai an, poetul din Focșani ne-a părăsit pentru totdeauna.

Cred că atunci Dumitru Pricop era profesor suplinitor pe undeva prin Vrancea lui natală, și ca orice om care n-avea siguranța postului său s-a înscris să urmeze cursuri universitare la „Română”. Nici n-o putea face în altă parte de vreme ce omul era poet (e drept, necunoscut pe atunci, dar poet!) și ca orice poet aspira la afirmare și la impunere în câmpul literelor.

Dumitru Pricop mi s-a dezvăluit dintru început interesant. Și nu numai fiindcă venea din fabuloasa Țară a Vrancei, care pentru mine prezenta vatra celui mai pur românism. În 1986 am colindat ținutul și mai apoi am publicat o carte, *Rapsodii la Vatra Mioritei*, iar acest poet aducea ceva din frumusețea nealterată a sufletului românesc dintotdeauna, fiindcă era un poet adevărat, frumos și cinstit până dincolo de închipuire.

Destinul literar al acestui scriitor s-a desfășurat, ca între două borne kilometrice, între două volume: *Patima muntelui* a apărut în 1978 și *Muntele patimii*, o antologie de autor tipărită în 2005. Între aceste două repere au existat, desigur, mai multe cărți și în toate cititorul deslușește cu ușurință traiectoriile unei vieți dăruite prin toate fibrele ei poeziei. Într-o cronică pe care o scriam la *Muntele patimii* (și pe care am reluat-o fiindcă am crezut că astfel îl caracterizez cât se poate de exact pe autor, în *Eu v-am citit pe toți*, vol. I) notam: „Chtonice prin excelență, cântăreț adică al planurilor natale, văzute nu doar ca frumuseți naturale, ci și ca păstrătoare de eresuri, legende și ecouri ancestrale, Dumitru Pricop a fost și a rămas, structural vorbind, un neliniștit, un împătimit al înălțimilor către care tinde să răzbată, spiritual și metaforic, cu fiecare vers al lui. *Patima muntelui* rămâne, din acest punct de vedere, o sintagmă ce-i caracterizează, emblematic totodată, întreaga poezie: „tot căutând un

munte m-am îmbătat cu mirul/cuvintelor de-o boare mustind de cer și vers/lăsând pe-ntinderi viața să-și toarcă-n voie firul/cât eu sculptam în suflet părinții ce s-au șters” (*Drumul spre mine*). În alt loc panteismul capătă o notă elegiac-meditativă, sentimentul fiind bine strunit, iar pornirea lirică bine temperată: „Eu trebuia să fiu c-un munte frate/să-l chem mereu în anii care mor/să guste lutul meu care se zbate/lăsând oriunde cântecul dator//Eu trebuia să fiu c-un munte frate,/părinții coborau din plânsul lui/dar n-au știut în clopote a-i bate/și-au rătăcit prin țara nimănu//Eu trebuia să fiu c-un munte frate/la fel ca el sparg stelele de cer/la fel port calea robilor în spate/la fel luminii lacrima i-o cer” (V).

Dincolo de acest timbru grav, cu ecouri ancestrale, al poeziei, autorul versurilor citate era un ins special, un om ce avea în suflet și purta cu el, pretutindeni unde s-ar fi aflat, un adevărat cult al prieteniei.

Într-una din cărțile mele mai vechi, (*Un mesteacăn rătăcit în câmpie*, 2007) am relatat în treacăt cum am ratat o lectură la vestitul, pe atunci, cenaclu „Nicolae Labiș” al Uniunii Scriitorilor din cauza prietenilor mei Gheorghe Istrate și Dumitru Pricop, pe care chiar în ziua cu pricina i-am întâlnit pe undeva prin fața Casei Centrale a Armatei (Cercul Militar de azi) ducând cu ei o burduhănoasă damigeană de vin pe care poetul vrâncean abia o adusese de la Focșani și cei doi erau în căutarea unuia sau a mai multor colegi și prieteni cu care s-o dea gata.

De fel nu sunt un alcoolice, dar nici nu mă dau înapoi din fața unui vin bun, așa că nici una nici două am ajuns acasă la Gheorghe Istrate, undeva pe Bulevardul Dacia, și ne-am pus numaidecât pe treabă. N-am mai ajuns în Casa Scriitorilor (fapt pe care, peste vreo câteva zile, când m-am întâlnit întâmplător pe stradă cu Violeta Zamfirescu, cea care a condus lucrările ședinței de cenaclu de la care am lipsit, poeta mi l-a reproșat, arătându-mi cu degetul spre obraz în semn de mustrare), dar, dacă stau acum să mă gândesc, nu știu dacă prin lipsa mea de la acel cenaclu am pierdut prea mult. Și zic asta pentru că chiar așa în trei, cum eram noi în fața unei damigene de vreo zece litri, nu ne-am dedat băuturii ca niște bețivani și nesimțiți, ci am „descântat” licoarea naturală și gustoasă din podgoriile Vrancei aproape o noapte întreagă, recitându-ne fiecare din poeziile proprii, dar mai ales lăsându-l pe „Mitică” s-o facă, știind și Istrate și eu că e dornic să fie ascultat. Probabil că în satul în care preda el limba și literatura română nici nu prea avea cu cine să poarte discuții literare darămite cui să citească din propriile versuri...

Deși înainte de 1990 Dumitru Pricop publicase cinci volume de poezie, se poate spune că în atenția criticii și a intrat după această dată. Și nu din vina lui.

Comentatorii fenomenului literar de la noi, tentați să salute mai degrabă experimentele decât certitudinile valorice i-au cam trecut în tăcere aparițiile editoriale, iar atunci când s-au hotărât să-i evalueze creația l-au catalogat drept un „corect tradiționalist” (Al. Piru), un „tradiționalist cu program” (Laurențiu Ulici) sau un „Neotradiționalist și un mioritic, îndeajuns exersat în modernisme, melodios, real talent” (Ion Rotaru).

Lăsând, însă, la o parte opiniile critice, cred că Dumitru Pricop a fost și a rămas toată viața lui un poet de mare forță, original și interesant sub toate aspectele. Și ca orice poet „vănos” a avut și el, ca oricare dintre noi, patimile lui, ori mai bine-zis o singură patimă: iubea vinul. Vinul de la care, pare-se, până la urmă, i s-a tras și sfârșitul. Nu e vorba, aici, de alcoolism, căci niciodată la destul de multe întâlniri pe care le-am avut cu el la fel de fel de manifestări literare, mai ales în Buzău și în Vrancea, nu l-am văzut pe Mitică (diminutivul cu care era apelat de prieteni) beat crită, căzând pe sub mese ori oferind cine știe ce alt spectacol dizgrațios pentru cei din anturajul lui. NU, Poetul bea (și nimic altceva decât vin) de dragul prietenilor, al celor care-l înconjurau și în compania cărora se simtea bine, recita, povestea și asculta spusele altora, într-un cuvânt căuta să creeze ori să întrețină o atmosferă de bună dispoziție. Cândva, la o manifestare culturală dedicată lui Vasile Voiculescu în Buzău a propus (desigur, fascinat de opera poetului omagiat) ca numele celui care ne-a dat minunatele „Ultimele sonete ale lui Shakespeare în traducere imaginată” să fie trecut printre cele ale sfinților din calendarul ortodox. Amatori de senzational, câțiva din gazetarii locali s-au și grăbit să insereze în presă propunerea. Firește, nu era hazardată, dar cum legile și canoanele bisericesti funcționează după alte criterii, decât cele literare, ideea a rămas în aer... Cu acel prilej am

fost cazați împreună într-o cameră de hotel și într-un răstimp am rămas surprins văzând cât de mult se umflase abdomenul poetului. N-am îndrăznit însă să-i atrag atenția că alcoolul îi poate fi fatal și că ar fi fost bine s-o lase mai ușor cu paharul.

Cred că Dumitru Pricop era perfect conștient de efectele nefaste ale vinului consumat în cantități mari, dar poate că nici nu se gândea să evite un sfârșit implacabil. În fond foarte mulți poeți ai lumii, de la Verlaine și până la Nichita Stănescu au căzut victime alcoolului...

2008 a fost primul an în care Salonul Literar „Dragosloveni” s-a desfășurat în absența lui Dumitru Pricop, plecat dintre noi cu puțină vreme în urmă. Prietenii lui vrânceni, care l-au iubit și l-au apreciat și care i-au simțit cel mai dureros moartea i-au ridicat un bust într-un parc din Focșani. Sculptura, operă a unui artist amator din oraș aduce însă prea puțin cu figura poetului. Dar e bine că inimoșii lui admiratori, în frunte cu Puiu Siru, președintele Comitetului de Cultură, au făcut un gest atât de nobil. Și gestul lor a venit la puțină vreme după trecerea scriitorului în neființă, când încă n-a fost uitat și când încă umbra poetului se mai simte prin locurile în care se întâlnea cu prietenii.

Lângă soclul de piatră ce susține bustul am rostit și eu câteva cuvinte, cu prilejul dezvelirii, și i-am invitat pe cei prezenți, puțini la număr, să citească și să recitească opera celui omagiat – singura în stare să vorbească în timp și peste timp despre un destin, despre un om și despre minunatele universuri imaginate de el.

În timp ce noi, prietenii lui, acolo lângă soclu rosteam câteva gânduri și-i evocam personalitatea, din înaltul cerului au început să cadă fulgi mari, frumoși și curați de zăpadă. Era în dimineața zilei de 14 decembrie 2008, iar ninsoarea prima din acea iarnă. Fulgii mari și frumoși de nea să fi fost, oare, un semn trimis de poet din universul propriului suflet plecat printre stele?

13 Gerar, 2009

DISCREȚIA LUCRULUI BINE FĂCUT: C. STĂNESCU

În ultimii douăzeci de ani ai veacului trecut una din semnăturile întâlnite în mod curent în presă (mai ales în „Scânteia tineretului”, mai apoi în „Scânteia”) și îndeosebi în „Adevărul” era a lui C. Stănescu „cu un scriptic de temut pentru mulți și o bucurie pentru cei care își vedeau recenzate cărțile de către acest comentator al fenomenului cultural contemporan. Sigur, în unele cronici de dinainte de 1989 el era într-o oarecare măsură tributar ideologiei și direcțiilor impuse de către cotidienele amintite, însă, dincolo de asta, judecățile erau tranșante, categorice, echilibrate fără a fi distructive, demolatoare.

Cronici literare (1971), *Poeți și critici* (1972), urmate de un *Jurnal de lectură*, I-III, (1978-1988) dau măsura unui analist pe cât de sobru tot pe atât de sincer, pe cât de judicios tot pe atât de incisiv unde e cazul, ori, dimpotrivă, constructiv, avansând idei noi și propunând unghiuri personale de citire sau recitare a unor cărți importante din literatura contemporană.

La prima (chiar și la a doua și la a n-a) vedere C. Stănescu îți apare ca un taciturn, închis în sine, chiar zgârcit la vorbă, poate chiar puțin ciufut, deși în realitate, dacă îl cunoști mai bine și mai îndeaproape, este cu totul

altfel. Fire introvertită, el este ai domnului cronicilor și comentariilor pe care le-a publicat/le publică în presă, adică face economie de vorbe, nu se aventurează în polemici aiurea, este rezervat atunci când îi vede pe alții că se lansează în fel de fel de teorii, în laude sau critici la adresa confrăților. Aș zice că prudența este una dintre principalele virtuți ale lui C. Stănescu. Asta nu înseamnă că rămâne indiferent și rece când nu-i convine ceva, ori când interlocutorul sau interlocutorii susțin ori aplaudă teorii deplasate, idei care ies din matca bunului simț și a unui anume echilibru. Aflat de partea adevărului (acel istorico-literar, desigur) și bazat mai întotdeauna pe o bună și temeinică documentare – directă, prin lecturi, C. Stănescu nu se hazardează, așadar, în afirmații fără acoperire. Nu de puține ori în grupuri restrânse de scriitori l-am observat ascultând cu atenție ce se spune, iar atunci când descoperea că ceva nu e în regulă îl vedeam intervenind cu discreție: „Domnule X, dar cum rămâne cu...” sau „Dar ce ziceți de opinia lui...” și aici urma o trimitere la o sursă bibliografică autorizată, fie dintr-o arhivă, fie dintr-o revistă mai nouă, fie din exegeza făcută de alții pe marginea operei scriitorului în discuție.

Critic și analist serios, cu mare dragoste pentru literatură, C. Stănescu a scris cu atenție și înțelegere, nepărtinitor despre aproape toți autorii importanți, contemporani cu el, de la Eugen Barbu și D. R. Popescu și până la Al. George, de la Al. Ivasiuc și până la Nicolae Berban și Dumitru Țepeneag. De altfel, aceleiași iubiri pe care o poartă literaturii și literaților se datorează și volumul lui intitulat *Interviuri de tranziție* (1996) în care a adunat mărturisiri și opinii ale unor personalități culturale – veritabile mărturii ale unui timp și totodată important documentar pentru istoricii și criticii literari ai viitorului.

Pe C. Stănescu cred că l-am cunoscut pe când eram student la filologia bucureșteană iar el redactor la „Scânțea tineretului”. Nu-mi mai amintesc dacă voi fi mers la el cu vreo colaborare și nici dacă mi-a facilitat apariția unor texte în cotidianul cu pricina, dar sigur este că ne-am încrucișat pașii pe la diverse manifestări culturale care aveau loc prin anii deceniului opt prin București: cenacluri, șezători literare, conferințe etc. Am devenit oarecum apropiați după 1990, când d-sa a fondat și a condus „Adevărul literar și artistic”, publicație serioasă, putând concura oricând cu cele mai prestigioase reviste literare ce au apărut după evenimentele din 1989. Între altele, în săptămânalul amintit mi-a publicat și un serial despre detenția și sfârșitul lui Voiculescu, inclus mai târziu într-un volum despre viața și opera celui care ne-a dat „Pescarul Amin” și inegalabilele „Ultime sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imagină”.

Cu dl Stănescu m-am înțeles întotdeauna din cuvinte puține și, trebuie să recunosc, i-am respectat și-i respect „stilul”, modul de a fi, altfel spus maniera lui de „taciturn”.

De câțiva ani încoace, de când facem amândoi parte din juriul Concursului Național de Poezie „D. Bolintineanu”, organizat și susținut de revista „Sud”, mi-a fost dat să mă întâlnesc ceva mai des cu acest critic ce lasă impresia unui „dur” și a unui „inflexibil”, a insului greu de mișcat din convingerile lui. În realitate, dacă reușești să te apropii de d-sa, C. Stănescu poate fi/este comunicativ.

Aici se cuvine să amintesc două momente ce mi se par a spune ceva. După ce citim, fiecare în parte manuscrisele sosite la concursul menționat și dăm fiecărui concurent câte o notă, ne întâlnim spre a ne confrunța și a face media notelor în vederea stabilirii câștigătorilor (fără a cunoaște în prealabil identitatea participanților). Mai an, la o astfel de întâlnire nu mică ne-a fost mirarea (a mea, a lui Liviu Ioan Stoiciu, Teodor Vârgolici, Horia Gârbea) când, în evidentă contradicție cu toți dl Stănescu a dat o notă mare unui autor pe care ceilalți nu-l găsisem atât de valoros pe cât susținea criticul. În fine, ca să-și argumenteze opțiunea, d-sa ne-a ținut o scurtă prelegere despre intuițiile personale în ce-l privea pe concurentul respectiv, despre posibilitățile literare pe care le întrevede la acela și nu în ultimul rând despre credința sa că avem de-a face cu un tânăr ce promite o frumoasă realizare în poezie. Și – deh! – oameni suntem: am mai mărit și noi, colegii, cu un punct două notele, după care a sosit momentul culminant: desfacerea plicului cu numele și identitatea autorului la care dl Stănescu descoperise virtuțile pe care noi ceilalți nu le prea observasem sau, mă rog, nu le apreciasem la d-sa. Stupoare! „Tânărul” autor era un pensionar trecut de 70 de ani. Firește că există aici argumente care să justifice un debut valoros și la o vârstă ceva mai înaintată (există și destule exemple, la noi sau aiurea) însă umorul, comical involuntar al situației nu putea decât să ne amuze...

Eram la Bolintin și într-o scurtă pauză dl Stănescu a încercat să-mi întindă o capcană. Nu știu cum venise vorba și și-a adus aminte de un vers: „Nu. Noi niciodată, noi nu!” „Ei, zice criticul către mine, ale cui sunt aceste versuri?”

L-am privit ca pe un copil prins că vrea să facă o năzbâtie: „Domnul Stănescu... umblați cu chestii de-astea? Bineînțeles că e vorba de Nicolae Labiș!”

Tocmai publicasem cu vreun an în urmă o monografie consacrată celui ce ne-a dat *Moartea căprioarei* și probabil prietenul meu/prietenul nostru voia să se convingă dacă opera poetului stins la „douăzeci de ani și încă unul” mi-e suficient de cunoscută...

1 Undrea, 2008

